

*Є. Пастошук,
курсант,
Г. Закрасіна,
старший викладач,
Житомирський військовий інститут імені С. П. Корольова*

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ТА РОЛЬ АНГЛІЙСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У СУЧАСНИХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТАХ

Сучасні збройні конфлікти зумовлюють потребу у створенні адекватного перекладу для висвітлення правдивого опису подій. Військова мова є досить специфічним пластом лексики, а отже, для реалізації перекладу необхідні знання військової термінології, загальне розуміння структури армій різних держав. Склад англійської військової термінології постійно змінюється за рахунок розробки нової техніки, приладів військового призначення, розробки нових методів ведення війни, ідеологічно спрямованої діяльності, внаслідок чого українська військова термінологія доповнюється неологізмами та видозмінами термінологічних одиниць [3:37-38].

Важливість військової англійської сьогодні визначається кількома чинниками. По-перше, це сумісність із НАТО, де англійська мова є стандартом комунікації, навчання та взаємодії (STANAG 6001). По-друге, знання англійської дозволяє координувати дії з іноземними військовими, волонтерами та гуманітарними організаціями. Нарешті, володіння мовою відкриває можливості для кар'єрного зростання, участі в міжнародних проєктах та навчанні.

Щоб забезпечити точність перекладу, необхідно знати англійські відповідники ключових родів військ, звань та основних бойових термінів.

Перш за все до цих термінів належать назви військ та військові звання:

Army – Сухопутні війська: основна наземна сила

Navy – Військово-морські сили: контроль морських просторів

Air Force – Повітряні сили: авіація та повітряна підтримка

Marines – Морська піхота: амфібійні операції

Special Forces – Сили спеціальних операцій: секретні місії

Private – Рядовий: початковий рівень

Sergeant – Сержант: командир відділення

Lieutenant – Лейтенант: тактичний керівник

Colonel – Полковник: командир полку

General – Генерал: стратегічне керівництво [1].

Серед базових бойових термінів, назв озброєння та техніки можна виокремити такі як:

tactical withdrawal – тактичний відхід

flanking maneuver – обхідний маневр

encirclement – оточення

checkpoint – контрольно-пропускний пункт

air raid alert – повітряна тривога

missile – ракета, ballistic missile – балістична ракета

drone / UAV – дрон/БПЛА (безпілотник)
armoured personnel carrier (APC) – бронетранспортер
fighter jet – винищувач
body armor – бронежилет [1].

Сучасні воєнні конфлікти, загальносвітові загрози і небезпеки, виклики усталеному світовому устрою, удосконалення способів ведення війни спонукають до інтенсифікації міжнародної комунікації та обміну інформацією на рівні військових відомств й особового складу. Результатом такої комунікації є формування і розвиток новітньої військової термінології, способи її удосконалення, зрозумілості та коректності при перекладі. Це особливо важливо враховувати під час перекладу новітніх термінів у військовій галузі, де кожен новий винахід або технологія потребують введення нових термінів або перегляду старих. [3:39-40]. Військова термінологія в Україні – це динамічна система, що не лише забезпечує функціонування армії, але й є потужним інструментом в інформаційній війні, формуючи міжнародний дискурс навколо конфлікту та мобілізуючи підтримку.

З точки зору труднощів розуміння і перекладу військові терміни можна поділити на три групи.

До першої групи належать терміни, які позначають іноземні реалії, ідентичні реаліям української мови, наприклад: *field hospital* – польовий госпіталь, *chief of staff* – начальник штабу.

Друга група репрезентує терміни, що позначають іноземні реалії, які відсутні в українській дійсності, але мають загальноприйняті українські термінологічні еквіваленти, наприклад: *Air National Guard* – Повітряні сили Національної гвардії США, *Territorial Army (UK)* – Територіальні сили (менер, Резерв Армії).

Остання група охоплює терміни, що позначають іноземні реалії, відсутні в нашій дійсності і не мають загальноприйнятих українських термінологічних еквівалентів, наприклад: *alert hangar* – ангар вильоту за тривогию [4:91].

Окремо варто виділити приклади сучасної військово-політичної термінології, як от неотермін *рашизм*, що в перекладі англійською подається як *rashism* або за перекладом Тімоті Снайдера *ruscism*: “This is why, to claim “рашизм” for English, I have to transliterate it –as Ukrainians also generally do –as “ruscism” [5]; “Wherever there is Ukraine, there will be our flag, and this atrocity - rashism, which repeats what the Nazis did, will remain nowhere” [6]. Прагматична функція терміну полягає у гібридизації поняття “фашизм” стосовно загарбницької політики росії та має негативне емоційно-експресивне забарвлення. До термінів прагматичного функціонування також можна віднести такі приклади: *terrorist state*, *liberation*, *propaganda*, *referendum*, *zombification* [2:502-503].

Підсумовуючи, слід зазначити, що сучасна військова термінологія постійно еволюціонує, створюючи виклики для перекладачів. Переклад військової лексики – це не просто мовний виклик, а й частина глобального процесу трансформації українського війська у відповідності до стандартів НАТО та адаптації до реалій сучасної війни.

Англійська військова термінологія є важливим інструментом у сучасних збройних конфліктах, оскільки слугує спільною мовою міжнародного

військового співробітництва. Вона охоплює основні поняття озброєння, тактики, стратегії, командування та управління, що забезпечує точність і однозначність передавання інформації. Використання уніфікованої термінології підвищує рівень взаєморозуміння між союзниками, сприяє ефективній координації під час спільних операцій, навчань і миротворчих місій, а також дозволяє швидко адаптуватися до нових форм і методів ведення війни.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Великий англо-український військовий словник / За ред. В. Фуркала. Київ: НАН України, 2021.
2. Гула Р. В., Передерій І. Г. Російський фашизм // Енциклопедія історії України: Додатковий том. Кн. 1: А–Я / Редкол.: В. А. Смолій (голова редкол.) та ін. НАН України. Інститут історії України. – К.: «Наукова думка», 2021. – 773 с.
3. Рогач О. О., Тиводар А. О. Сучасна військова термінологія через призму перекладу. Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія». Острог: Вид-во НаУОА, 2025. Вип. 26(94). – С. 37-41
4. Сітко А. В. Способи перекладу військової термінології / А. В. Сітко, К. А. Отршко // Актуальні питання розвитку філологічних наук у 21 столітті. – Одеса : Південноукраїнська організація «Центр філологічних досліджень», 2017. – С. 89 - 94.
5. Snyder T. The War in Ukraine Has Unleashed a New Word / Timothy Snyder // The New York Times. – 2022. Режим доступу: <https://www.nytimes.com/2022/04/22/magazine/ruscism-ukraine-russia-war.html> (Дата звернення: 11.03.2026).
6. Wherever there is Ukraine, there will be our flag. // Zelenskiy / Official. – 2022. – Режим доступу: https://t.me/V_Zelenskiy_official/3302 (Дата звернення: 11.03.2026).